

ANTI-KORRUPTIONSPOLICY

Fastställd av förbundsstyrelsen 2019-02-05
Gäller tillsvidare

1 Inledning

Korruption är en form av maktmissbruk och avser när någon tillförskansar sig otillbörlig vinning genom sin makt, ställning eller förtroende. Korruption medför negativa effekter på flera nivåer. För samhället utgör korruption ett allvarligt hinder för social och ekonomisk utveckling och drabbar särskilt de som är utsatta och fattiga. Politiska och demokratiska system demoraliseras, respekten för mänskliga rättigheter undermineras och resursfördelningen och konkurrensen snedvrids. Korruption och bedrägeri är starkt bidragande orsaker till fattigdom, miljöförstöring, dålig förvaltning av resurser och icke-hållbara samhällen. Korruption är därmed ett hot mot Vårdförbundets verksamhet, tillgångar, rykte och möjlighet att nå ändamålet.

1.1 Syfte

Syftet med policyn är att öka organisationens medvetenhet om korruptionsfrågor och att främja förebyggande åtgärder där misstag försvåras, fel kan spåras och relevanta åtgärder vidtas.

1.2 Mål

Vårdförbundet har noll-vision mot korruption, både i den egna verksamheten och i samhället i övrigt. Vi arbetar aktivt för att motverka och upptäcka korruption och bedrägeri.

1.3 Omfattning, ansvar och giltighet

Policyn gäller i all verksamhet som genomförs i Vårdförbundets namn eller som Vårdförbundet finansierar. Policyn omfattar medarbetare, förtroendevalda, anlidade konsulter och samarbetsparter.

Varje medarbetare, förtroendevald, anlidad konsult och samarbetspartner ansvarar för att tillämpa policyn i verksamheten/uppdraget, vilket inkluderar att förebygga, vara vaksam på och uppmärksamma samt en skyldighet att rapportera misstänkt korruption.

Förbundsstyrelsen beslutar om policyn.

Ansvar för att föreslå revidering av dokumentet Anti-korruptionspolicy ligger hos Staben (Verksamhetscontroller).

2 Vad är korruption?

Det finns ingen entydig definition av begreppet korruption. Vårdförbundet ansluter sig till Sidas definition som lyder: *korruption är missbruk av förtroende, makt eller position för otillbörlig vinning.*

Vinningen kan inkludera ekonomiska såväl som andra fördelar, exempelvis ökat inflytande, förbättrat rykte, politiskt erkännande, väljarröster och sexuella eller andra tjänster. Sådana fördelar kan erhållas i utbyte mot exempelvis mat, husrum, skydd eller annat. Korruption kan även utgöras av underlåtenhet att vidta en åtgärd, exempelvis att inte anmäla en misstänkt person.

I begreppet korruption ingår företeelser som mutor och bestickning, utpressning, favorisering, nepotism, svindleri, förskingring och jäv. Även systematisk försumlighet och vanskötsel kan vara en form av korruption.

Vanliga mänskliga misstag som inte görs systematisk eller för egen vinning kan däremot aldrig vara korruption. För att förhindra misstag finns kontrollsystem, som t ex dubbla attester för utbetalningar, två firmatecknare i förening, inköspolicy och rutiner och instruktioner.

Några begrepp:

Muta = någon typ av förmån som överlämnas som tack för utförda tjänster eller i syfte att givaren eller dess anhöriga eller annan ska särbehandlas

Bestickning = överlämnade av muta

Nepotism = svägerpolitik eller vänskapskorruption, t ex att en leverantör favoriseras över en annan

Svindleri = bedrägeri, att sprida vilseledande uppgifter vid affärstransaktioner och liknande

Jäv = en rätts- eller beslutssituation där en person är partisk

3 Förhållningssätt och åtaganden

Vårdförbundet har en noll-vision mot alla former av korruption. Det ska återspeglas i såväl medarbetares som förtroendevaldas agerande. Det grundläggande förhållningssättet är att *alltid förebygga, aldrig acceptera* korruption samt att *alltid agera* och *informera* vid misstanke om korruption. För att bekämpa korruption är följande principer viktiga:

- **Transparens** – Genom insyn i verksamheten stärks kontrollen och förtroende skapas gentemot såväl medarbetare och samarbetsparter som till de människor som verksamheten är till för.
- **Ansvarsutkrävande** – För att bekämpa korruption är det nödvändigt att ansvariga personer kan ställas till svars för sina handlingar av de personer/grupper som gett dem förtroendet att leda verksamheten eller genom rättsliga instanser.
- **Deltagande** – Att medlemmarna/målgruppen har ett verkligt ägandeskap och inflytande över alla relevanta processer i arbetet är en förutsättning för att det i praktiken ska vara möjligt att bekämpa korruption.

Vårdförbundet ska se till att:

- medarbetare, förtroendevalda, anlitade konsulter och avtalsparter har tillräcklig kunskap om antikorrupsionspolicyn och att den tillämpas i verksamheten
- dokumenterade rutiner, handledningar, blanketter och avtal som bidrar till att motverka korruption är kända och används inom organisationen.
- det finns tydliga rutiner och system för att hantera misstänkta fall av korruption.

3.1 Åtaganden för medarbetare, förtroendevalda, anlitade konsulter och samarbetsparter

En avgörande faktor för att förebygga korruption är att verka för att stärka kulturen avseende god verksamhets- och ekonomistyrning. Vårdförbundets uppförandekod mot korruption och bedrägeri innebär att anställda, förtroendevalda, anlitade konsulter och samarbetsparter:

- ska verka för demokratiska processer präglade av deltagande, transparens och ansvarsutkrävande
- ska bedöma korruptionsrisker vid framtagande av rutiner, delegations- och attestordning, avtal, rekrytering, verksamhets-, program- och projektplaner inklusive budgetar
- ska säkerställa att planerad verksamhet har tydligt formulerade syften, förväntade resultat och aktiviteter samt rutiner och uppföljning
- ska lära av erfarenheter och kontinuerligt förbättra samarbetsformer och rutiner
- för insatser som innebär hantering av medel, ska bedöma berörda parter kapacitet att hantera bidraget på ett tillfredsställande sätt
- inte för egen eller annan parts vinning ska utnyttja sin makt eller ställning i kontakter med andra medarbetare, förtroendevalda, samarbetsparter, leverantörer eller andra personer/grupper
- inte ska erbjuda, utlova eller tillhandahålla otillbörliga gåvor, tjänster eller pengar för att uppnå personliga mål eller Vårdförbundets mål
- inte ska acceptera gåvor eller fördelar såvida värdet inte är ringa och är ett uttryck för uppskattning på rimlig nivå och i så fall göra klart att mottagande sker å Vårdförbundets vägnar
- i fall av gåvor till och från leverantörer och samarbetspartners, se till att gåvorna endast representerar ett symboliskt värde
- inte får binda upp förbundets finansiella medel eller andra resurser såvida det inte ligger inom ramen för gällande befogenheter och delegationsordning
- ska med omsorg hantera anförtrodda medel, resurser och material och vara beredd på att under hela sitt uppdrag kunna redogöra för hanteringen.

4 Tillämpning och uppföljning av anti-korrupsionsarbetet

Vårdförbundets kanslichef har ansvar för att samordna och följa upp implementeringen av antikorrupsionspolicyn, relaterad handledning och åtgärdsplan.

Kanslichefen eller enhetschef ska ta emot och hantera inkomna tips och samordna pågående ärenden. Den som rapporterar en misstanke om korruption ska skyddas från negativa påföljder relaterade till detta. Hanteringen ska dokumenteras. Rapportering kan göras anonymt.

Varje medarbetare, förtroendevald och anlitad konsult eller annan uppdragstagare ansvarar för att tillämpa policyn i verksamheten/uppdraget vilket inkluderar att vara vaksam på och uppmärksamma och rapportera misstänkt korruption.

4.1 Misstanke om korruption - skyldighet att agera

Vid misstanke om korruption har medarbetare, förtroendevald, anlitad konsult eller annan uppdragstagare ansvar för att rapportera misstanken till närmsta chef eller förtroendevald. Misstanke kan även rapporteras till förbundsordförande, kanslichef eller administrativ chef.

Kanslichefen är ansvarig för att fatta beslut om utredning och/eller andra åtgärder vid misstänkta eller bekräftade fall av korruption. Verksamhetschefer, ekonomifunktionen och andra kan bli inblandade i utredningen av ärendet som kan behöva prioriteras framför andra arbetsuppgifter.

Kommunikationschef och presschef ska omedelbart informeras om ärendet, liksom förbundsstyrelsen vid misstankar som är allvarliga för Vårdförbundets rykte, ekonomiska ställning eller verksamhet. Om berörda medel kommer från en extern finansiär eller om misstanken berör medel i samverkansprojekt med extern part bör extern part skyndsamt informeras.

Vid misstanke om korruption ska Vårdförbundet, om det anses befogat, se till att särskild utredning sker, exempelvis genom en extern revision av insatsen.

Vid misstanke om brott ska ärendet polisanmälas.

Om misstänkt korruption inkluderar kanslichefen sker rapportering till förbundsstyrelsens ordförande. Ordförande ansvarar i dessa fall också för samordning, uppföljande och utredning samt åtgärdsplan. I fall då misstänkt korruption även inkluderar ordförande sker rapport till och ansvar för samordning, uppföljande och utredning samt åtgärdsplan av annan firmatecknare.

- För ytterligare vägledning se ”Rutin för hantering av misstänkta och bekräftade fall av korruption”

5 Exempel på varningssignaler

Några typiska situationer att vara uppmärksam på och försiktig med är erbjudanden om gåvor, rabatter, provisioner, måltider, resor, konferenser, fritidserbjudanden, tjänster eller krediter,

men även mer dolda förmåner som exempelvis inköp till ”självkostnadspris”. Frågor att ställa sig i situationer då en föreslås någon typ av erbjudande:

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig, eller mig närstående?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning/förtroendeuppdrag?
- Vad är det för typ av förmån och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?
- Har andra insyn i transaktionen och redovisar jag all information i beslutsunderlaget.

Det är viktigt att vara uppmärksam på möjligheten att ovanliga händelser och/eller transaktioner kan vara symptom på korruption eller bedrägeri. Nedan följer *exempel* på varningssignaler.

- ovanliga eller bristfälligt dokumenterade betalningar
- köp som inte gått igenom det normala anbudsförfarandet
- orimligt höga ersättningar till konsulter
- regelbunden användning av samma konsulter
- avtal saknas för inkommande fakturor
- offerter saknas för inkommande fakturor
- beviljade resebidrag på oklara grunder
- bristfälliga fakturor, t ex där allt levererat inte framgår
- bristfälliga reseräkningar
- attester saknas
- bristfälliga frånvaro- och tidrapporter
- lågt uttag av semesterdagar
- brist på intern styrning
- avsaknad av aktuell inventarielista

6 Bilagor och relaterat

Bilaga: Vårdförbundets uppförandekod vid internationella uppdrag

Relaterat: Rutin för hantering av misstänkta och bekräftade fall av korruption

Bilaga till Anti-korruptionspolicy för Vårdförbundet

Vårdförbundets uppförandekod vid internationella uppdrag

Inledning

Under ditt internationella uppdrag representerar du inte bara Vårdförbundet utan betraktas av omgivningen även som representant för den svenska fackföreningsrörelsen och Sverige. Det är viktigt att du genom ditt sätt att uppträda, både i tjänst och under fritid, bidrar till att bibehålla Vårdförbundets goda rykte. Det gäller inför såväl fackliga kollegor, representanter för internationella organisationer du möter, som inför myndigheter och människor i det land du besöker.

Vårdförbundets internationella arbete syftar till att stärka mänskliga och fackliga rättigheter och påverka frågor som rör solidaritet och hälsa, professionsfrågor för våra fyra yrken, samt villkorsfrågor för våra kollegor i andra länder. Det är därför självklart att ditt agerande och din attityd återspeglar Vårdförbundets värdegrund och den vård, hälsa och det samhälle vi vill ha i Sverige och i världen.

Under ditt uppdrag är du gäst i ett annat land och ska därför respektera landet, kulturen, miljön och människorna. De kontakter du skapar under ditt uppdrag är Vårdförbundets och får inte utnyttjas för personlig vinning.

Oavsett din personliga uppfattning ska du sträva efter att inta ett neutralt förhållningssätt och inte visa om du tar ställning för eller emot i en konflikt. Du ska inte heller visa om du favoriserar någon grupp, person eller part i en sådan konflikt. Du bör även undvika politisk, religiös, ekonomisk och annan verksamhet som inte är förenlig med utlandsuppdragets karaktär.

Under ditt utlandsuppdrag ska du följa internationella konventioner. Svensk lag är vägledande även när du är utomlands. Du ska även vara medveten om lokala lagar och förordningar och följa dessa såvida de inte strider mot internationella konventioner. I möjligaste mån ska leverantörer som har kollektivavtal väljas.

Ett olämpligt uppträdande under utlandsuppdraget kan innebära att du kränker andra människor och deras rättigheter. Det riskerar även att skada såväl din egen som Vårdförbundets trovärdighet gentemot lokala myndigheter, fackliga och andra organisationer och befolkning. Ett olämpligt uppträdande kan även utgöra en säkerhetsrisk för både dig själv och andra. Det är viktigt att bedöma risker vid val av t ex platser att besöka, transportmedel och hotell.

På internationellt uppdrag är du alltid ”synlig”, oavsett om du är i tjänst eller är ledig. Det är därför viktigt att du i förväg reflekterar över hur din attityd och agerande kan uppfattas samt konsekvenserna av detta. Du ska vara väl införstådd med, respektera och följa denna uppförandekod under ditt utlandsuppdrag.

Nedan följer uppförandekod för förebyggande av maktmissbruk, diskriminering, korruption, organiserad brottslighet, sexköp, sexuellt utnyttjande, sexuella övergrepp, prostitution, alkohol och narkotikaklassade preparat.

Maktmissbruk

Under ditt utlandsuppdrag kommer du att komma i kontakt med många människor som är eller upplever sig vara i beroendeställning till dig. Oavsett om beroendeställningen är verklig eller inte, får du aldrig utnyttja din maktposition som företrädare för Vårdförbundet på ett otillbörligt sätt. Du får inte heller utnyttja din maktposition till att ge andra fördelar som de normalt inte skulle haft. Ditt uppträdande och ditt umgänge med andra ska vara sådant att det aldrig kan uppfattas som att du kräver eller förväntar dig olika tjänster eller förmåner. Sexuella relationer med personer som är eller kan uppfattas vara i beroendeställning till dig är olämpliga och ska undvikas, då du genom en sådan relation riskerar att försätta motparten i en situation med negativa konsekvenser, såväl under pågående relation som i framtiden.

Diskriminering

Du får inte diskriminera någon enskild person eller grupp, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, politisk åskådning och funktionsnedsättning. Även samhällsställning eller nationell tillhörighet ska respekteras. Diskriminering är reglerat enligt svensk lagstiftning.

Korruption

Vårdförbundet tar avstånd från all användning av mutor och ett av våra mål enligt vår anti-korruptionspolicy är att bekämpa korruptionen. Du får inte medverka till korruption genom att ge eller ta emot mutor, varken i form av pengar eller andra förmåner vilka syftar till att skaffa dig eller Vårdförbundet fördelar gentemot andra. I många länder är mutor vanligt förekommande. Vårdförbundets medarbetare, förtroendevalda och uppdragstagare ska alltid, så långt det är möjligt utan att det tillför dem onödigt men och lidande, ta avstånd från mutor och korruption. Du bör inta stor restriktivitet när det gäller att ta emot gåvor och andra förmåner. Är du tveksam är det bäst att tacka nej. Du ska också agera opartiskt och undvika jävssituationer. Se mer i Vårdförbundets *Anti-korruptionspolicy*. Mutor och korruption är reglerade i svensk lagstiftning.

Organiserad brottslighet

Du ska undvika alla former av kontakt med den organiserade brottsligheten. Det innebär också att vara medveten om den organiserade brottsligheten och dess förgreningar när du växlar pengar, väljer bostad, hotell och restaurang och i en mängd andra vardagssituationer. Du ska i möjligaste mån, med hjälp av de lokala samarbetsparterna, välja hotell, restaurang och övriga leverantörer där kollektivavtal finns. Beträffande handel med människor, s.k. trafficking, ska du vara medveten om att detta inte enbart sker med avsikt om sexuellt utnyttjande utan att det även förekommer avseende hushålls- och trädgårdstjänster med flera områden.

Sexköp

Köp av sexuella tjänster är inte tillåtet, varken på hemmaplan eller under utlandsuppdraget. Med sexuella tjänster avses här inte bara direkta köp av sexuella tjänster från prostituerade

och vid bordellbesök, utan även köp i form av betalning av räkningar, hyror, skolavgifter o.s.v. i utbyte mot sexuella tjänster. Besök på porr-, striptease- och liknande klubbar är inte tillåtet eftersom det kan innebära stöd till brottslighet såsom sexhandel och annan kriminell verksamhet. Sexköp är reglerat enligt svensk lagstiftning.

Sexuella övergrepp och trakasserier

Alla former av sexuella övergrepp är förbjudna, liksom alla former av sexuella kontakter med barn. Som barn anses, enligt definitionen i FN:s konvention om barnets rättigheter, varje människa under 18 år. Sexuella övergrepp mot barn är reglerat enligt svensk lagstiftning.

Ingen människa ska utsättas för trakasserier på grund av kön eller genom sexuella trakasserier. Med sexuella trakasserier avses ett sådant ovälkommet uppträdande grundat på kön eller av sexuell natur som kränker en persons värdighet eller integritet i arbetet.

Pornografi

Den tekniska utrustning, datorer etc. som din organisation tillhandahåller får inte användas för att titta på eller sprida pornografiskt material. All befattning med barnpornografiskt material är förbjudet även utanför tjänstgöringen. Barnpornografi, såväl innehav som spridning, är reglerad enligt svensk lagstiftning.

Alkohol

Vårdförbundet har en restriktiv inställning till alkohol. Alkohol är inte en del av aktiviteter under arbetstid och endast tillåten i undantagsfall i tjänst, då särskilt beslut krävs av förbundsordförande, vice förbundsordförande, ordförande i lokal avdelningsstyrelse eller kanslichef som ska dokumenteras skriftligt. Se mer i Vårdförbundets *Alkohol- och representationspolicy*. Då intag av alkohol kan innebära både en säkerhetsrisk och hälsorisk bör du som huvudregel tacka nej till alkohol när du är i tjänst. Även under den fritid som kan förekomma under utlandsuppdraget ska du vara restriktiv med din alkoholkonsumtion. I samband med bilkörning är alkoholkonsumtion helt förbjudet. Alkohol och bilkörning är reglerat enligt svensk lagstiftning.

Narkotikaklassade preparat

Alla former av befattning med och handhavande av narkotikaklassade preparat är förbjudet, såvida det inte sker inom ramen för uppdraget och således ingår i tjänsten, t ex inom sjukvård och narkotikabekämpning, eller avser receptförskrivna medicin för eget bruk. Befattning med narkotikaklassade preparat är reglerat enligt svensk lagstiftning.

Tillämpning av uppförandekoden

Överträdelser mot denna uppförandekod kan leda till interna disciplinära åtgärder, påverka ingångna projektavtal eller konsultkontrakt och i vissa fall leda till lagföring. Den som blir varse överträdelser av uppförandekoden uppmanas att informera närmaste överordnad eller Vårdförbundets kanslichef snarast möjligt.

Ett internationellt uppdrag kan innebära att du befinner dig i ett land eller område som är i behov av stöd från världssamfundet för att kunna bygga upp ett samhälle där mänskliga och fackliga rättigheter respekteras och befolkningen kan leva i trygghet. Oavsett om anledningen till behovet är krig, naturkatastrof eller fattigdom så är inte bara landet och infrastrukturen skadad, utan även befolkningen påverkad av att under kortare eller längre period leva i en otrygg tillvaro. Ofta är förtroendet och respekten för samhällsstruktur, myndigheter, lagar och regelverk skadat. Genom att alltid uppträda korrekt gentemot de människor du möter bidrar du till att återskapa förtroende och respekt.